

Dejan Gojkov³, Ivan Milojević⁴

PRAVNI AMBIJENT LIKVIDACIJE PREDUZEĆA

UDK: 347.736/.739

Pregledni rad

Rezime

Likvidacija preduzeća predstavlja jedan od zakonom propisanih načina prestanka privrednog društva, koji se sprovodi u situacijama kada preduzeće nije prezaduženo i kada postoji dovoljno sredstava za izmirenje obaveza prema poveriocima. U okviru ovog rada prkazan je pravni ambijent likvicacije preduzeća u najširem smislu posmatrano, posebno stavlajući akcenat na propise kojima se uređuje pravni položaj preduzeća koja ostvaruju dobitak. Kroz teorijsku i praktičnu obradu, usmerili smo pažnju na značaj pravilne primene zakonskih procedura u cilju efikasnog zatvaranja privrednih subjekata uz očuvanje pravne sigurnosti u privrednom prometu. Takođe se analizira razlika između likvidacije i stečajnog postupka, kao i relevantne sudske prakse i komparativna rešenja iz evropskog prava.

Ključne reči: Likvidacija, privredno društvo, menadžment.

---

³ Angestellt, Lead Supply Chain, E.ON SE, Essen, Republic of Germany, dejan.gojkov@gmail.com

⁴ Univerzitet za poslovne studije, Banja Luka, Jovana Dučića 23a, Bosna i Hercegovina, email: drimilojevic@gmail.com

Uvod

U savremenim tržišnim ekonomijama, privredna društva se svakodnevno osnivaju, posluju, razvijaju, ali i gase. Proces prestanka rada preduzeća je sastavni deo ekonomskog ciklusa, a jedan od najčešćih načina njegovog zatvaranja jeste likvidacija. Za razliku od stečajnog postupka, koji nastupa u situaciji insolventnosti, likvidacija se sprovodi kada društvo raspolaže imovinom dovoljnom za izmirenje svih obaveza, a osnivači ili nadležni organi odluče da više ne postoji potreba za njegovim postojanjem.

Likvidacija se javlja kao neophodna faza u životnom ciklusu preduzeća kada se iscrpe poslovne, organizacione ili pravne svrhe njegovog postojanja. U pitanju je proces koji se vodi prema jasno definisanim pravilima sadržanim u zakonodavstvu, pre svega u Zakonu o privrednim društvima Republike Srbije, koji propisuje uslove, tok i posledice likvidacije. Uvođenjem transparentnih i predvidivih pravnih normi, zakonodavac omogućava pravnu sigurnost kako za osnivače, tako i za poverioce i druge zainteresovane strane. Važnost ove teme ogleda se u činjenici da nepravilno sprovedena likvidacija može imati brojne negativne posledice, uključujući pravnu odgovornost članova društva, dugotrajne sporove sa poveriocima, pa čak i potencijalnu zloupotrebu pravne forme. Poseban izazov u praksi predstavlja razlikovanje dobrovoljne i prinudne likvidacije, kao i razgraničenje likvidacionog i stečajnog postupka.

Cilj ovog rada je da pruži sveobuhvatan uvid u pravni okvir likvidacije privrednog društva, sa naglaskom na normativne aspekte, praktičnu primenu zakona, kao i identifikaciju ključnih problema i dilema koje se javljaju u procesu likvidacije. Kroz analizu relevantnih zakonskih odredbi, sudske prakse i komparativnog prava, nastoji se osvetliti

značaj pravilne primene zakonskih instituta u postupku likvidacije kao sredstva za očuvanje pravnog poretka i ekonomske efikasnosti.

Metodološki aspekti istraživanja

U ovom radu korišćena je kombinacija normativno-pravne, komparativno-pravne i analitičko-deskriptivne metode. Osnov istraživanja činili su:

Važeći zakonski propisi Republike Srbije, prvenstveno Zakon o privrednim društvima, Zakon o stečaju i Zakon o obligacionim odnosima; Podzakonski akti i pravilnici Agencije za privredne registre (APR);(www.apr.gov.rs) Dostupni primeri iz sudske prakse koji se odnose na likvidacione postupke; Naučna i stručna literatura iz oblasti privrednog prava; Komparativna analiza zakonodavnih rešenja u državama članicama Evropske unije (posebno Nemačke i Hrvatske), sa ciljem identifikacije sličnosti i razlika u regulisanju likvidacije (European Commission. 2020).

Takođe su analizirani dostupni statistički podaci iz izveštaja APR-a o broju i vrstama pokrenutih likvidacionih i stečajnih postupaka u poslednjih pet godina (2019–2023). Istraživanje je dodatno potkrepilo i nekoliko primera iz prakse likvidacije privrednih društava različitih oblika (d.o.o., a.d., ortačko društvo) Gajić, A. 2022).

Rezultati istraživanja sa diskusijom

Istraživanje pravnog osnova likvidacije preduzeća ukazuje na niz teorijskih i praktičnih izazova sa kojima se suočavaju kako osnivači, tako i poverioci i nadležni organi tokom sprovođenja postupka likvidacije. Iako je zakonski okvir Republike Srbije relativno jasno postavljen, praksa pokazuje

da se određeni problemi redovno javljaju, naročito u vezi sa tumačenjem i primenom procedura (Petrović, Z. 2019). Jasan zakonski osnov za dobrovoljnu likvidaciju postoji, ali se u praksi često javlja problem nepoznavanja ili pogrešne primene zakonskih procedura od strane osnivača i privrednih društava, što dovodi do nepravilnosti u postupku (Jovanović, D. 2018).

Pre svega, evidentno je da se likvidacija u domaćem zakonodavstvu posmatra kao oblik prestanka društva koji bi trebalo da bude jednostavan i efikasan, posebno kada društvo nema dugova ili ima dovoljno sredstava da iste namiri. Međutim, brojni slučajevi iz prakse pokazuju da postupci traju znatno duže nego što je zakonom predviđeno, često zbog nedovoljno ažurnog ažuriranja podataka, neblagovremenih prijava potraživanja ili nejasno definisanih nadležnosti među akterima (posebno između APR-a i privrednih sudova) (Radović, V. 2016). Prinudna likvidacija se najčešće pokreće zbog nesavesnog ili pasivnog ponašanja društva (nepostojanje zakonskih zastupnika, nedostavljanje finansijskih izveštaja), a ne kao posledica ozbiljnih povreda zakona. U velikom broju slučajeva, do prinudne likvidacije dolazi iz administrativnih razloga, bez jasne strategije ili objašnjenja osnivača (Ilić, V. 2015).

Statistički podaci APR-a pokazuju da se broj pokrenutih dobrovoljnih likvidacija povećao u periodu 2021–2023, posebno kod malih i srednjih preduzeća, kao posledica poremećaja izazvanih pandemijom COVID-19, kao i post-pandemijskom reorganizacijom poslovanja. Značajan problem uočava se i u vezi sa prinudnom likvidacijom. Na osnovu analize statističkih izveštaja APR-a i relevantnih sudskih odluka, zaključuje se da veliki broj privrednih društava ulazi u prinudnu likvidaciju ne zbog ozbiljnih povreda zakona, već zbog formalnih i administrativnih propusta – na primer, propuštanja da se izabere novi

zakonski zastupnik ili nepredavanja finansijskih izveštaja. (Trivan, D. 2015). Ovakvi slučajevi često ne odražavaju stvarnu poslovnu situaciju društva i ukazuju na potrebu fleksibilnijeg pristupa zakonodavca ili uvođenja mehanizama za prethodnu sanaciju stanja pre samog početka likvidacije. (Vasiljević, M. 2017). Uočen je nedostatak specijalizovane sudske prakse koja bi preciznije tumačila nejasne ili sporne situacije u likvidacionim postupcima, naročito u pogledu namirenja poverilaca i odgovornosti likvidacionog upravnika. (Knežević, S. (2020)). Kao posebno relevantan nalazi se i problem zaštite poverilaca. U teoriji, likvidacija bi trebalo da obezbedi njihovo potpuno namirenje, ali u praksi često dolazi do sporova oko pravovremenosti prijave potraživanja, vrednovanja imovine društva, kao i prioriteta naplate. Uloga likvidacionog upravnika u tom smislu je od presudnog značaja, ali postoje primeri u kojima ta uloga nije jasno razgraničena, što može dovesti do sumnje u transparentnost procesa (Zakon o obligacionim odnosima). Komparativna analiza sa zakonodavstvom EU pokazuje da Srbija ima relativno uređen sistem likvidacije, ali da nedostaju posebni mehanizmi za ubranu likvidaciju mikro i malih preduzeća, koji bi dodatno rasteretili sudove i APR. Analiza pokazuje da mnogi privredni subjekti biraju likvidaciju kako bi izbegli potencijalne stečajne postupke, što dodatno potvrđuje važnost razumevanja pravnih posledica i razlika između ova dva instituta (Krstić, B. 2021).

Komparativna analiza sa pravom EU, naročito sa zakonodavstvom Nemačke i Hrvatske, ukazuje na nekoliko mogućnosti za unapređenje sistema u Srbiji, uključujući uvođenje instituta skraćenog postupka likvidacije, digitalizaciju celokupnog procesa i jaču sudsku kontrolu u kritičnim fazama. Takođe, zapaženo je da se u EU sve više

koristi „ex officio“ likvidacija kod neaktivnih preduzeća, uz minimalnu administraciju, što bi i u Srbiji doprinelo efikasnijem gašenju neregularnih subjekata (Zakon o privrednim društvima).

Zaključno, iako postoji čvrst pravni osnov za sprovođenje likvidacije, neophodno je dalje usavršavanje regulatornog okvira, uz jačanje kapaciteta institucija koje sprovode i nadgledaju ovaj postupak. Takođe, edukacija privrednih subjekata o pravima i obavezama u toku likvidacije doprinela bi većoj pravnoj sigurnosti i smanjenju sudskih sporova (Zakon o stečaju).

Zaključak

Likvidacija predstavlja važan institut privrednog prava, koji omogućava zakonito i transparentno okončanje poslovanja privrednog društva u situacijama kada ono nije prezaduženo i kada može da izmiri sve obaveze prema poveriocima. Kroz analizu važećih zakonskih propisa Republike Srbije i uporednopravnih rešenja, ovaj rad ukazuje na značaj jasnog normativnog okvira, ali i na potrebu za njegovim daljim unapređenjem.

Utvdili smo da i pored postojanja odgovarajućih pravnih osnova, u praksi dolazi do brojnih izazova u sprovođenju postupka likvidacije – od administrativnih kašnjenja, preko nedovoljne pravne edukovanosti učesnika, do neefikasne zaštite interesa poverilaca. Posebno je izražen problem kod prinudne likvidacije, koja se često pokreće iz formalnih razloga, bez ozbiljne analize poslovnog položaja društva.

Kako bi se obezbedila efikasnija primena zakona i pravna sigurnost svih učesnika, neophodno je dodatno normativno preciziranje pojedinih instituta, unapređenje digitalizacije procesa likvidacije, jačanje uloge likvidacionog upravnika, kao i intenzivnija obuka lica koja učestvuju u ovim

postupcima.

Likvidacija, kao pravni mehanizam za uredno zatvaranje preduzeća, mora biti oslonjena na doslednu primenu zakona, transparentnost i poštovanje prava svih zainteresovanih strana. Samo tako se može očuvati integritet privrednog sistema i podstaći odgovorno poslovanje u privredi.

Literatura

1. Agencija za privredne registre – zvanični izveštaji i saopštenja. Dostupno na: www.apr.gov.rs
2. European Commission. (2020). EU Company Law – Liquidation and Insolvency Frameworks. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
3. Gajić, A. (2022). „Efikasnost postupaka likvidacije u praksi: izazovi i predlozi“. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, br. 94, str. 89–108.
4. Ilić, V. (2015). „Pravni i ekonomski aspekti prestanka rada privrednih subjekata“. Ekonomski horizonti, vol. 17, br. 2, str. 123–138.
5. Jovanović, D. (2018). Osnivanje, poslovanje i prestanak privrednih društava. Beograd: Službeni glasnik.
6. Knežević, S. (2020). Finansijsko restrukturiranje i prestanak privrednih društava. Beograd: Megatrend univerzitet.
7. Randelović D. & Đukić T. (2016). Normative Framework as the Basis for Quality Financial Reporting in the Republic of Slovenia, the Republic of Macedonia and the Republic of Serbia, Economic Themes, vol. 54(1), pages 129-154,
8. Krstić, B. (2021). „Normativni aspekti prestanka privrednog društva – između likvidacije i stečaja“. Pravo i privreda, br. 1–3, str. 45–63.

9. Petrović, Z. (2019). Likvidacija i stečaj privrednih društava. Novi Sad: Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu.
10. Radović, V. (2016). „Likvidacija privrednih društava u pravu Srbije i EU“. Strani pravni život, br. 3, str. 221–237.
11. Trivan, D. (2015). Privredno pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
12. Vasiljević, M. (2017). Pravo privrednih društava. Beograd: Nomos.
13. Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni list SRJ“, br. 31/93 i „Službeni glasnik RS“, br. 18/2020).
14. Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik RS“, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019, 109/2021 i 129/2021).
15. Zakon o stečaju („Službeni glasnik RS“, br. 104/2009, 99/2011, 71/2012 – odluka US, 83/2014, 113/2017 i 44/2018)

Dejan Gojkov, Ivan Milojević

LEGAL ENVIRONMENT OF COMPANY LIQUIDATION

Abstract

The liquidation of a company is one of the ways prescribed by law to terminate a company, which is carried out in situations where the company is not over-indebted and when there are sufficient funds to settle obligations to creditors. Within this work, the legal environment of the liquidation of companies in the broadest sense is presented, with special emphasis on the regulations governing the

legal position of companies that make a profit. Through theoretical and practical processing, we focused our attention on the importance of the correct application of legal procedures in order to effectively close business entities while preserving legal certainty in business transactions. It also analyzes the difference between liquidation and bankruptcy proceedings, as well as relevant case law and comparative solutions from European law.

Key words: Liquidation, company, management.

Datum prijema (Date received): 04.02.2025.

Datum prihvatanja (Date accepted): 17.05.2025.